

Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğrencilerinin Özgüven Algıları

Yrd. Doç. Dr. Nadire KARADEMİR¹

Özet:Bu araştırma coğrafya öğretmen adaylarının özgüven algılarının bazı değişkenlere göre nasıl değiştiğini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim öğretim yılında 10 farklı üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü 4.sınıfında öğrenim gören 650 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından uzman görüşleriyle hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Akın (2007) tarafından hazırlanan“Öz güven Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde bağımsız gruplar için t-testi, ANOVA, Kruskal Wallis, LSD ve MannWhitney testleri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre Fen Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü öğrencilerinin özgüven durumlarının toplam ve iç özgüven boyutunda yüksek düzeyde,dış özgüven boyutunda ise orta düzeyde olduğu; özgüven durumlarının ortaöğretimdeki alan, sosyal faaliyetlere katılma, konferanslara katılma, arazi çalışmalarına katılma, aile ile ikamet edilen yerleşim yeri ve akademik not (dış özgüven) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar oluşturduğu; cinsiyet, bölüm seçme nedeni, kaygı durumu, mezun olunan okul ve program değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Özgüven, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya, Coğrafya Öğretmenliği

Students Perception of Self-Confidence in Department Of Geography in Faculty of Science and Letters

Abstract :This study focuses on identifying the ways in which prospective geography teachers' perceptions of self-confidence are changed depending on various variables. The study sample comprises of 650 senior students studying at departments of geography in faculties of science and letters at 10 different universities in 2013-2014 academic year. "Self-Confidence Scale", prepared by the author depending on Personal Information Form and Akın (2007), was used in order to obtain data.

¹ Yrd.Doç.Dr. KSÜ, FEF, Coğrafya Bölümü, nkarademir@ksu.edu.tr

To analyze the data were used t-test ANOVA, Kruskal Wallis, LSD and Mann Whitney tests for independent groups.

According to research results, students' states confidence at departments of geography in faculties of science and letters are at a high level in terms of total and internal self-confidence while it is at a medium level in terms of external self-confidence. It was observed that state of confidence displayed statistically significant differences depending on variables such as educational background in the high school, participation in social activities, conferences and field studies, residence area and academic grades (external self-confidence). On the other hand, it does not show a significant difference based on sex, reasons for studying at this department, state of anxiety, school of graduation and departments.

Key words: Self-Confidence, Faculty of Science and Letters, Geography, Geography Teaching

GİRİŞ

Özgüven, insan kişiliğinin en temel özelliklerinden biridir. Özgüven “bireyin kendisini değerli hissetme yargısı” Bandura (1997); bireyin kendi yetenek, yargı, güç ve kararlarına güvenmesi, belli bir aktiviteyi başarabileceğine yönelik inancı (Felts, 1988:423); kişinin bedeni ve davranışıyla kendi dünyası üzerinde denetim ve egemenlik kurduğunu bilmesi (Gökner,2010:9); doğuştan gelmeyen, yaparak kazanılması gereken, hayatta karşılaşılan sorunlarla baş edebilme yeteneği, (Koç ve Gün, 2007) olarak tanımlanır. Pervin ve John (2001:184), özgüvenin bireysel durumlara özgü veya geçici bir tutum olmadığını, aksine genel bir kişilik özelliği olduğunu belirtmiştir. Özgüven “yüreklilik, cesaret” olarak tanımlanır; ancak özgüven kavramı aynı zamanda kişinin kendi yeteneklerine kesin inancını da içine almaktadır.

Özgüven kavramı iç ve dış özgüven olarak ikiye ayrılmaktadır. İç özgüven bireylerin kendilerine yönelik özgüvenleriyle ilişkili bir durumken, dış özgüven ise bireylerin dış çevre ve sosyal çevredeki yaşantılarına yönelik özgüvenleri ile ilgili bir durumdur (Akın, 2007). İç özgüven kavramı kendini sevme, kendini tanıma, kendine açık hedefler koyma ve pozitif düşünceyi içeren bireyin kendisinden memnun ve kendisiyle barışık olduğuna dair inançları ve hissettikleridir. Dış özgüven ise iletişim, kendini ifade edebilme, duygularını kontrol edebilmeyle ilgili, kişinin kendisinden emin olduğu şeklinde verdiği görüntü ve davranışlardır. Hem iç hem de dış özgüven farkında olmadan kullanılmaktadır. Sağlıklı iletişim kurabilmek için iç ve dış özgüvenin iyi

dengelenmesi gerekmektedir. Çünkü özgüvenin temelinde insanın pozitif olma duygusu yatmaktadır. Eğer bir durumla ilgili negatif düşüncelerimiz ne kadar fazlaysa o durumla ilgili iş yapma kapasitemiz o oranda azalacaktır. Özgüven ve hayattaki başarılarımız doğru orantılı olarak birbirini tamamlayan unsurlardır (Lindenfield, 2004).

Özgüven ve öz-yeterliğin literatürde birbirinin yerine kullanıldığı, birbirini kapsayabilir olduğu görülmektedir. Bazı araştırmacılar özgüven ve öz-yeterliğin farklı durumları ifade ettiği ancak kavramsal anlamda birbirine yakın olduğunu, özgüvenin alana özel veya genel durumları da kapsayabileceğini; öz-yeterliğin ise alana özel olduğunu ileri sürmüştür. Özgüven ve öz-yeterlik kavramları genelde birbirine karıştırılsa da aslında aralarında fark vardır. Özgüven sahip olunan yeteneklerin duyumsanması, öz-yeterlik ise kişinin yeteneklerini değerlendirmesidir (Grundy 1993; Shrauger & Schohn 1995; Bandura 1997; akt. Akın 2007:166). Özgüven doğuştan gelmeyen, yaparak kazanmamız gereken değerlilik ve yeterlik duyguları üzerinde yükselen bir kavramdır. Yeterlik duygusu, özgüven, öz sorumluluk ve öz farkındalık bileşenleriyle oluşurken; değerlilik duygusu özsaygı, öz değer ve öz sevginin birleşimiyle şekillenmektedir (Koç ve Gün, 2007:122).

Kişiler zayıf, orta veya yüksek özgüven düzeyine sahip olarak tanımlanabilirler. Özgüveni zayıf olan insan reddedilme riskine girmek anlamına geleceğini düşündüğü için, zayıflığını kabul etmez, diğer insanları belli bir mesafede tutar, kendini başarısız ve değersiz görür, reddedilme korkusu ile sevgi alışverişine girmez, ulaşması gereken hedefi gözünde büyütür ve ona ulaşmak için çaba sarf etmekten kaçınır, günlük yaşamdaki problemleri çözemeyeceğine inanır; çünkü mutsuzluğu en başta kabullenmiş ve değişmeyeceğine kendisini şartlandırmıştır. Özgüveni orta düzeyde olan insan olumlu ve olumsuz deneyimlerin bir karışımına sahiptir. Özgüveni yüksek olan insan ise kendini zayıf hissettiği zaman bunu kabul eder ve çoğu kez dünyadaki haksızlıklara engel olmak için bir şeyler yapmaya çalışır. Bu kişi daha çok olumlu ilişkiler içinde olacaktır. Kendi yetenekleri hakkında pozitif ve gerçekçi anlayışa sahip olduğu için hayatta karşılaştığı zorluklar karşısında hemen umutsuzluğa kapılmayan, zorluklarla baş edebilen, kendine saygı duyan, kendini kabul edilmeye değer, yararlı ve önemli biri olarak algılama eğilimindedir. Bu kişiler sağlıklı ilişkiler geliştirebildiği için çevreleri tarafından kabul ve takdir edilmeleri, yalnızlık duygularından kurtulmaları mümkün olmakta, karşı cinsle daha iyi ilişkiler geliştirebilmekte, gerek eğitim gerekse iş yaşamında daha da başarılı olabilmektedir (Ekinci, 2013; Humphreys, 2001). Özgüven, kendimiz yeteneklerimiz hakkında pozitif ve gerçekçi bir anlayışa sahip olduğumuz anlamına gelmektedir. Kendilerini seven kişiler kendilerine

güven duyarlar kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı ve yeterli olduğunu düşünmesi ile kendileriyle barışıktırlar (Kasatura 1998; Eldeleklioğlu, 2004).

İnsan belirli bazı yeteneklere ve farklı zeka düzeyine sahip olarak doğar Fakat hiç bir zaman özgüvene sahip ya da özgüvenden yoksun bir birey olarak dünyaya gelmez. Özgüvenin oluşumu ve gelişimi tamamen yaşamla ilintili bir durumdur (Gökner, 2010:91). Bireyin ailesinden sonra olgunlaşmasında ve kendine yönelik olumlu duygular geliştirmesinde önemli bir payı olan kurum ise okuldur. Okul çağındaki çocuklar için de en önemli örnek kişi anne babalarından sonra öğretmenleridir. Öğretmen öğrenciler için kısa bir süre içinde hayatlarındaki en önemli, en etkili kişilerden biri haline gelir. Öğretmenlerin özgüven düzeylerinin yüksek veya zayıf olması öğrencinin özgüven gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecektir. Bu durumda kişilerin özgüveninin oluşumunda ve gelişiminde sağlıklı bir aile ortamından sonra önem taşıyan diğer bir faktörün sağlıklı bir okul ortamı olduğu söylenebilir (Mutluer, 2006 : 30-31). Allinder'e (1994) göre; kendine güven duyan ve yeterli olarak algılayan öğretmenlerin daha etkili bir biçimde organize oldukları ifade edilmektedir. Bir öğretmen, yeteneği orta olan bir öğrencisini destekleyerek başarılı da kılabilir, zeki bir öğrencinin güvenini sarsıp başarısız duruma da düşürebilir (Yörükoğlu, 1986). Araştırmalar özgüveni yüksek açık fikirli, anlayışlı, olan öğretmenlerin öğrencilerini her konuda destekledikleri, onların sorumluluk duygularını geliştirdiklerini ve derse olan ilgilerini artırdıklarını göstermektedir (Yavuzer, 2002).

Türkiye'de öğretmen ihtiyacı eğitim fakültelerinden karşılanmaktadır. Ama Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) bazı dönemlerde Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin belirli kriterleri sağladıkları takdirde formasyon eğitimi alabilmelerinin önünü açmıştır. Bu durumda pedagojik formasyon almaya hak kazanan Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmen olma yollarının da açılmış olduğu görülmektedir. YÖK 2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının öğretmen olabilmelerine imkan tanıyan "pedagojik formasyon" eğitiminin, yaz okulu uygulaması ile ya da henüz üniversitede okurken alınabileceği yeni bir model uygulamaya başlamıştır (YÖK, 2014). Bu durumda Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri ve mezunları bu pedagojik formasyon sertifikasını aldıktan sonra öğretmen olabileceklerdir. YÖK'ün bu kararı sayesinde coğrafya bölümlerinde okuyan öğrenciler de mezun olduklarında Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sonrası coğrafya öğretmeni olma hakkı kazanmıştır.

Günümüzde ülkemiz eğitim sisteminin hedeflerini gerçekleştirebilmesi için nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen

yetiştirmede ülkemizin temel amacı; bilimsel, çağdaş, demokrat, üretken, liderlik özelliklerine sahip, iletişim becerileri yüksek, eğitim teknolojilerini kullanabilen, öğrenmeyi öğrenmiş, değişen koşullara uyum sağlayabilen, kendini gelişen tüm şartlar karşısında yenileyebilen, mesleğine adanmışlığa sahip, kendi ve mesleği adına özgüveni ve hoşgörüsü yüksek, ülke çıkarlarını kendi çıkarlarının önünde gören öğretmenler yetiştirmek olmalıdır (Yılmaz, 2007; Karademir, 2013). Bu bağlamda tüm alanlardaki öğretmenlerde olduğu gibi coğrafya alanında da nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekir.

Coğrafya öğrencilerinin mesleki hayata hazırlanma ve yönlendirme sürecinde üniversite eğitimi önemli rol oynamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin başarılarını olumsuz yönden etkileyen unsurların ortaya konularak gerekli önlemlerin alınması, eğitimin daha sağlıklı hale getirilerek kalitesinin artmasına, dolayısıyla öğrencilerin gelecek mesleki yaşamlarındaki performanslarına olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Çünkü iyi bir coğrafya öğretmeni bilişsel, duyuşsal ve psikomotor amaçlar doğrultusunda coğrafya eğitiminin amaçlarını bilerek ve uygulayarak mesleğini yapar. Öğrencilerin öğrenme alanlarına yönelik olarak rehberlik eder. Nitelikli bir coğrafya öğretmeni iyi bir alan bilgisinin yanında, coğrafya öğretimine yönelik öğretim bilgisine, program bilgisine, organizasyon bilgisine, coğrafya öğretilen yaş gruplarının coğrafyaya yaklaşım bilgisine, bazı teknik uygulama ve teorik bilgilere, coğrafya bilgi sistemlerini derslerinde kullanabilme yetisine ve genel eğitim konularının bilgisine sahip olmalıdır (Karabağ, 2002). Çünkü coğrafya öğretmeni ne derece yeterli bilgi seviyesine sahipse o derece kendine güven duygusu gelişecek ve meslek hayatında başarılı olacaktır. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde yaptıkları sınıf içi etkinlikler, öğrencilerle ilişkileri, özgüvenleri ile ilintilidir. Özgüveni yüksek olan coğrafya öğretmenleri öğrenciyi merkeze alan etkinlikleri ön planda tutacak, gezi gözlem ve arazi çalışmalarına ağırlık verecek, zamanı iyi kullanabilecek, öğrencileri araştırmalara teşvik edebilecektir.

Özgüven ve öz yeterlik ile ilgili literatürde birçok çalışma olmakla beraber (Akın,2007; Akengin ve diğ., 2014; Bilgin, 2011; Ekinci, 2013; Eldeleklioğlu, 2004; Elkatmış ve diğ., 2013; Gökmar, 2010; Göktürk, 2011; Humphreys, 2001; Karademir, 2010; Merey, 2010; Karadeniz ve Özdemir, 2006; Oğuz ve Topkaya, 2008; Sarıçam ve Güven, 2012; Üstüner ve diğ., 2009), coğrafya öğrencilerinin özgüven durumlarını ortaya koyan çalışmalara rastlanmamıştır.

Coğrafi düşünme becerisine sahip olmak ve insan yaşamına yön vermek için coğrafya yaşamın merkezi olmalıdır. Bu ise her öğretim kademesinde nitelikli bir coğrafya eğitiminin verilmesi ile sağlanabilir (Thomas, 2001; Karabağ ve

Şahin, 2007: 71). Tüm bunların yapılabilmesi için gelecekte coğrafya öğretmeni olacak bugünün coğrafya bölümü öğrencilerinin özgüven durumları büyük önem taşımaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı Fen Edebiyat Fakültesi coğrafya bölümü öğrencilerinin özgüven durumlarını çeşitli değişkenler ile ilişkilendirerek ortaya koymaktır. Çalışmanın alana ve elde edilen sonuçların sağlayacağı geri bildirimler sayesinde Fen Edebiyat ve Edebiyat fakültelerindeki coğrafya bölümü öğrencileri örneklemeden tüm Fen Edebiyat ve Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin lisans döneminde özgüvenlerinin gelişmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmada geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi, değişkenler arasındaki ilişkiyi karşılaştırmayı amaçlayan ve belli bir zaman diliminde veri toplamaya dayalı bir araştırma yaklaşımı olan tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2008).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Fen- Edebiyat ve Edebiyat fakültelerinin coğrafya bölümü öğrencileri, örneklem grubunu ise 2013 - 2014 eğitim-öğretim yılında 4. sınıfa devam eden toplam 650 Fen- Edebiyat ve Edebiyat fakültelerinin Coğrafya Bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmaya Sütçü İmam Üniversitesi'nden 89, Kilis Üniversitesi'nden 39, Kocatepe Üniversitesi'nden 85, Harran Üniversitesi'nden 60, Atatürk Üniversitesi'nden 119, Ege Üniversitesi'nden 38, İstanbul Üniversitesi'nden 38, Çanakkale Üniversitesi'nden 35, On dokuz Mayıs Üniversitesi'nden 63, Balıkesir Üniversitesi'nden 84 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılanların yaşları 21 ve 28 yaş aralığında olup, % 40,2'si (n=261) Kız % 59,8'i (n=389) Erkek öğrencidir. Çalışmanın yürütüldüğü grubun 4 sınıflarla sınırlandırılmasının nedeni ise mezuniyete yakın olmalarıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda cinsiyet, bölüm seçme nedeni, öğretmenlik yapmayı düşünme, kaygı durumu, mezun olunan okul, program, akademik not, dernek üyeliği, sosyal faaliyetlere katılma, arazi çalışmalarına katılma, bilimsel yayınları takip etme, konferanslara katılma, aile ile ikamet edilen yerleşim yeri ve ortaöğretimdeki alan gibi demografik değişkenler bulunmaktadır.

Özgüvenle ilgili verileri toplamak amacı ile Akın (2007) tarafından Bandura'nın öz yeterlik kuramı temel alınarak geliştirilen "Özgüven Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 33 madde ve 2 alt boyuttan oluşan kendini değerlendirmeye yönelik 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Genellikle, Her Zaman ifadeleri kullanılmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .83, iç öz-güven faktörü için .83 ve dış özgüven faktörü için .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik korelasyon katsayılarının ölçeğin bütünü için .94, iç özgüven için .97, dış özgüven için .87 olduğu, ayrıca madde-toplam test korelasyonlarının .30 ile .72 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Öz-güven Ölçeği'ndeki toplam madde sayısı 33'dür. Bu nedenle 5 dereceli Likert tipi hazırlanan bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 165, en düşük puan ise 33'dür. Olumsuz madde bulunmayan ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puan madde sayısına (33) bölünerek, bireyin öz-güven düzeyi hakkında bir sonuca varılabilir. Öz-güven Ölçeği'nden 2.5 puanın altı düşük, 2.5 ile 3.5 arası orta, 3.5 ve üzeri ise yüksek düzeyde öz-güveni göstermektedir (Akın (2007)).

Özgüven Ölçeği'nin puanlanmasında toplam puan ve alt ölçek puanları elde edilmektedir. İç özgüven alt boyutu 17 maddeden oluşmaktadır ve bireyin kendini sevmesi, tanınması, açık hedefler belirlemesi, bilmesi gibi özelliklerini değerlendirmektedir. Dış özgüven alt boyutu ise 16 maddeden oluşmakta ve bireylerin dış çevre ve sosyal yaşamlarına yönelik özgüvenleriyle ilişkili olup, kolay iletişim kurabilme, kendini sağlıklı biçimde ifade edebilme, duygularını kontrol edebilme ve risk alabilme gibi özellikleri içermektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS paket programında değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları Cronbach's Alpha ölçeğin bütünü için .94, iç özgüven faktörü için .89 ve dış özgüven faktörü için .87 olarak bulunmuştur. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız gruplar için t-testi, ANOVA, Kruskal Wallis, LSD ve MannWhitney testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık derecesi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışma grubundan elde edilen verilere ait bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Dahil Edilen Üniversitelerdeki Öğrenci Dağılımları ve Özgüven Ortalamaları

ÜNİVERSİTE ADI	n	%	\bar{x}	SD
Sütçü İmam Üniversitesi	89	13,7	3,85	,51
Kilis Üniversitesi	39	6,0	3,87	,50
Kocatepe Üniversitesi	85	13,1	3,85	,65
Harran Üniversitesi	60	9,2	4,01	,49
Atatürk Üniversitesi	119	18,3	4,06	,50
Ege Üniversitesi	38	5,8	3,87	,63
İstanbul Üniversitesi	38	5,8	3,70	,65
Çanakkale Üniversitesi	35	5,4	4,16	,45
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	63	9,7	4,02	,57
Balıkesir Üniversitesi	84	12,9	3,88	,49
Toplam	650	100,0	3,93	,55

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya en çok katılım 119 coğrafya öğrencisi ile Atatürk Üniversitesi’nden, en az katılım ise 35 coğrafya öğrencisi ile Çanakkale Üniversitesi’nden gerçekleşmiştir. Çalışmaya toplam 650 Fen-Edebiyat ve Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü öğrencisi katılmıştır.

Araştırma grubunun analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Program Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (t-test)

Program		n	\bar{x}	Ss	t	p
İç özgüven	1.Öğretim	404	3,93	,59	-1,231	,219
	2.Öğretim	246	3,98	,53		
Dış özgüven	1.Öğretim	404	3,41	,52	-1,416	,157
	2.Öğretim	246	3,47	,48		
Özgüven	1.Öğretim	404	3,91	,57	-1,418	,157
	2.Öğretim	246	3,97	,57		

Tablo 2 ‘de görüldüğü gibi araştırma grubunun program değişkenine göre toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t_{iç\ özgüven}=-1,231; p>0.05$), ($t_{dış\ özgüven}=-1,416; p>0.05$), ($t_{toplam\ özgüven}=-1,418; p>0.05$). Hem I. Öğretim, hem de

II. öğretim öğrencileri toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamalarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (t-test)

Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	p	
İç özgüven	Kız	261	3,93	,57	-,736	,462
	Erkek	389	3,96	,57		
Dış özgüven	Kız	261	3,42	,51	-,600	,549
	Erkek	389	3,44	,50		
Özgüven	Kız	261	3,91	,55	-,712	,477
Toplam	Erkek	389	3,95	,55		

Tablo 3 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre toplam, iç ve dış öz-güven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t_{iç\ özgüven} = -,736; p > 0.05$), ($t_{dış\ özgüven} = -,600; p > 0.05$), ($t_{toplam\ özgüven} = -,712; p > 0.05$). Toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamalarına bakıldığında ise her üçünde de erkeklerin yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Mezun Olduğu Okul Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Mezuniyet	n	\bar{x}	Ss	F	p	
İç özgüven	Anadolu öğretmen	15	3,80	,42	1,613	,185
	Anadolu Lisesi	66	3,82	,60		
	Genel lise	526	3,97	,57		
	Diğer	43	3,97	,57		
	Toplam	650	3,95	,57		
Dış özgüven	Anadolu öğretmen	15	3,30	,45	1,076	,359
	Anadolu Lisesi	66	3,36	,52		
	Genel lise	526	3,45	,51		
	Diğer	43	3,40	,46		
	Toplam	650	3,43	,50		
Özgüven Toplam	Anadolu öğretmen	15	3,80	,41	1,254	,289
	Anadolu Lisesi	66	3,83	,58		
	Genel lise	526	3,95	,55		
	Diğer	43	3,93	,51		
	Toplam	650	3,93	,55		

Tablo 4 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun mezun olduğu okul değişkenine göre toplam özgüven iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($F(3,646)=1,254$; $p>0.05$). Toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamalarına bakıldığında ise her üçünde de genel lise mezunlarının diğer lise mezunlarına göre yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun Alan Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Alan		n	\bar{x}	Ss	F	p	Fark LSD
İç özgüven	1. Sosyal bilimler	580	3,97	,56	5,657	,004*	1>2
	2. Türkçe matematik	50	3,70	,57			
	3. Diğer	20	3,82	,61			
	Toplam	650	3,95	,57			
Dış özgüven	1. Sosyal bilimler	580	3,45	,49	5,001	,007*	1>2
	2. Türkçe matematik	50	3,22	,54			
	3. Diğer	20	3,36	,58			
	Toplam	650	3,43	,50			
Özgüven Toplam	1. Sosyal bilimler	580	3,96	,54	5,371	,005*	1>2
	2. Türkçe matematik	50	3,70	,57			
	3. Diğer	20	3,83	,63			
	Toplam	650	3,93	,55			

* $p<0.05$

Tablo 5 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun alan değişkenine göre toplam özgüven iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($F(2,647)=5,371$; $p<0.05$). Farkın kaynağını bulmak için yapılan LSD testinde bu farkın sosyal bilimler alanı mezunları ile Türkçe-Matematik alanı mezunları arasındaki puan ortalamalarından kaynaklandığı ve sosyal bilimler alanı mezunu olanlar lehine olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Araştırma Grubunun Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Yerleşim yeri		n	\bar{x}	Ss	F	p	Fark LSD
İç özgüven	1. Köy	157	3,83	,62	4,046	,018*	1<2,3
	2. İlçe merkezi	236	3,99	,56			

	3. İl merkezi	257	3,97	,54			
	Toplam	650	3,95	,57			
Dış özgüven	1. Köy	157	3,32	,54	5,672	,004*	1<2,3
	2. İlçe merkezi	236	3,45	,47			
	3. İl merkezi	257	3,49	,50			
	Toplam	650	3,43	,50			
Özgüven	1. Köy	157	3,82	,59	4,794	,009*	1<2 1<3
	2. İlçe merkezi	236	3,96	,52			
	3. İl merkezi	257	3,98	,54			
	Toplam	650	3,93	,55			

*p<0.05

Tablo 6 'da görüldüğü gibi araştırma grubunun aileleri ile yaşadığı yerleşim yeri değişkenine göre toplam özgüven iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (F(2,647)=4,794; p<0.05). Farkın kaynağını bulmak için yapılan LSD testinde bu farkın köy ile ilçe merkezi ve köy ile İl merkezinde yaşayanlar arasındaki puan ortalamalarından kaynaklandığı ve ilçe merkezi ile il merkezi lehine olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırma Grubunun Konferanslara Katılım Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Konferanslara Katılım	n	\bar{x}	Ss	F	p	Fark LSD	
İç özgüven	a) Hiç katılmadım	84	3,78	,62	3,354	,019*	a<b,c,d,
	b) 1-3defa	280	3,95	,51			
	c) 4-6defa	169	3,97	,61			
	d) 7ve üzeri	117	4,03	,60			
	Toplam	650	3,95	,57			
Dış özgüven	a) Hiç katılmadım	84	3,24	,54	5,406	,001*	a<b,c,d,
	b) 1-3defa	280	3,44	,44			
	c) 4-6defa	169	3,45	,51			
	d) 7ve üzeri	117	3,53	,57			
	Toplam	650	3,43	,50			
Özgüven Toplam	a) Hiç katılmadım	84	3,75	,59	4,278	,005*	a<b,c,d,
	b) 1-3defa	280	3,94	,49			
	c) 4-6defa	169	3,95	,58			
	d) 7ve üzeri	117	4,03	,60			

Toplam	650	3,93	,55
--------	-----	------	-----

*p<0.05

Tablo 7 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun konferanslara katılım değişkenine göre toplam özgüven iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (F(3,646)=4,278; p<0.05). Farkın kaynağını bulmak için yapılan testte bu farkın her üç özgüven boyutunda da hiç katılmayanlar aleyhine olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Araştırma Grubunun Arazi Çalışmalarına Katılım Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Arazi çalışmalarına katılım	n	\bar{x}	Ss	F	p	Fark LSD	
İç özgüven	a) Hiç katılmadım	65	3,67	,62	7,252	,000*	a<b,c,d
	b) 1-3 kez	289	3,93	,54			
	c) 4-5 kez	186	4,02	,56			
	d) 6 ve üzeri	110	4,04	,58			
	Toplam	650	3,95	,57			
Dış özgüven	a) Hiç katılmadım	65	3,19	,48	8,068	,000*	a<b,c,d b<d
	b) 1-3 kez	289	3,40	,48			
	c) 4-5 kez	186	3,50	,49			
	d) 6 ve üzeri	110	3,55	,55			
	Toplam	650	3,43	,50			
Özgüven Toplam	a) Hiç katılmadım	65	3,65	,58	8,778	,000*	a<b,c,d b<c,d
	b) 1-3 kez	289	3,91	,52			
	c) 4-5 kez	186	4,01	,53			
	d) 6 ve üzeri	110	4,04	,58			
	Toplam	650	3,93	,55			

*p<0.05

Tablo 8 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun arazi çalışmalarına katılım değişkenine göre toplam öz-güven, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (F(3,646)=8,778; p<0.05). İç özgüven ve dış özgüven boyutlarında farkın hiç katılmayanlar aleyhine olduğu; toplam özgüven de ise 4-5 kez ve 6 üzeri katılanlar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Araştırma Grubunun Kaygı Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Kaygı		n	\bar{x}	Ss	F	p
İç özgüven	Evet	454	3,93	,57	1,382	,252
	Hayır	96	3,92	,70		
	Kısmen	100	4,03	,42		
	Toplam	650	3,95	,57		
Dış özgüven	Evet	454	3,43	,50	2,351	,096
	Hayır	96	3,37	,61		
	Kısmen	100	3,52	,40		
	Toplam	650	3,43	,50		
Özgüven Toplam	Evet	454	3,92	,55	2,059	,128
	Hayır	96	3,89	,67		
	Kısmen	100	4,03	,40		
	Toplam	650	3,93	,55		

Tablo 9 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun kaygı değişkenine göre toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($F(2,647)=2,059$; $p>0.05$). Fakat her üç özgüven kaygı değişkenine göre en yüksek özgüven puan ortalamalarına sahip olanların iş bulma kaygısını kısmen yaşayanların olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Araştırma Grubunun Bölüm Seçme Nedeni Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Bölüm seçme nedeni	n	\bar{x}	Ss	F	p	
İç özgüven	Ailem istiyor	61	3,83	,65	1,506	,186
	Öğretmen olmak için	278	3,94	,59		
	Topluma faydalı olmak	53	3,87	,46		
	ÖSS puanım buna yetti	185	3,98	,48		
	Saygın bir meslek	30	4,06	,77		
	Sevdiğim için	43	4,07	,67		
	Toplam	650	3,95	,57		
Dış özgüven	Ailem istiyor	61	3,40	,49	,656	,657
	Öğretmen olmak için	278	3,45	,52		
	Topluma faydalı olmak	53	3,37	,43		
	ÖSS puanım buna yetti	185	3,42	,44		
	Saygın bir meslek	30	3,56	,65		
	Sevdiğim için	43	3,45	,61		

	Toplam	650	3,43	,50		
Özgüven Toplam	Ailem istiyor	61	3,86	,60		
	Öğretmen olmak için	278	3,93	,57		
	Topluma faydalı olmak	53	3,86	,45		
	ÖSS puanım buna yetti	185	3,95	,46	,937	,456
	Saygın bir meslek	30	4,06	,74		
	Sevdiğim için	43	4,01	,67		
	Toplam	650	3,93	,55		

Tablo 10 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun bölüm seçme nedeni değişkenine göre toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($F(5,644)=,937$; $p>0.05$). Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının üniversite giriş puanı dışında bölüme öğretmen olmak için gelmiş olmaları, Fen Edebiyat Ve Edebiyat Fakültelerinin öğretmen yetiştirme işlevini de göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 11. Araştırma Grubunun Sosyal Faaliyetlere Katılım Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (ANOVA)

Sosyal faaliyetlere katılım	n	\bar{x}	Ss	F	p	Fark LSD	
İç özgüven	1. Hiç katılmıyorum	33	3,57	,55	11,412	,000*	1<2,3 2<3
	2. Bazen katılıyorum	418	3,92	,57			
	3. Sık katılıyorum	199	4,06	,55			
	Toplam	650	3,95	,57			
Dış özgüven	1. Hiç katılmıyorum	33	3,03	,51	22,269	,000*	1<2,3 2<3
	2. Bazen katılıyorum	418	3,39	,48			
	3. Sık katılıyorum	199	3,59	,49			
	Toplam	650	3,43	,50			
Özgüven Toplam	1. Hiç katılmıyorum	33	3,52	,55	17,284	,000*	1<2,3 2<3
	2. Bazen katılıyorum	418	3,90	,54			
	3. Sık katılıyorum	199	4,08	,54			
	Toplam	650	3,93	,55			

* $p<0.05$

Tablo 11 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun sosyal faaliyetlere katılım durumu değişkenine göre toplam özgüven, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir

($F(2,647)=17,284$; $p<0.05$). Farkın her üç özgüven boyutunda sık katılanlar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Araştırma Grubunun Akademik Not Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis)

Akademik not ortalaması	n	\bar{x}	Ss	X^2	p	Fark U Test
İç özgüven	a) 2 altı	37	3,88	,64	7,388	,117
	b) 2-2,5 arası	139	3,89	,52		
	c) 2,51- 3,00 arası	291	3,99	,54		
	d) 3,01- 3,50 arası	175	3,93	,64		
	e) 3,51-4,00 arası	8	4,17	,31		
	Toplam	650	3,95	,57		
Dış özgüven	a) 2 altı	37	3,43	,53	9,254	,048* e>b
	b) 2-2,5 arası	139	3,38	,47		
	c) 2,51- 3,00 arası	291	3,47	,46		
	d) 3,01- 3,50 arası	175	3,40	,58		
	e) 3,51-4,00 arası	8	3,68	,25		
	Toplam	650	3,43	,50		
Özgüven Toplam	a) 2 altı	37	3,90	,58	8,806	,066
	b) 2-2,5 arası	139	3,87	,51		
	c) 2,51- 3,00 arası	291	3,98	,52		
	d) 3,01- 3,50 arası	175	3,91	,64		
	e) 3,51-4,00 arası	8	4,16	,26		
	Toplam	650	3,93	,55		

* $p<0.05$

Tablo 12 'de görüldüğü gibi araştırma grubunun akademik not ortalamalarına göre iç özgüven ve toplam özgüven boyutlarında istatistiksel anlamda fark olmazken, dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($x^2=9,254$; $p<0.05$). Farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde bu farkın akademik ortalaması 3,51-4,00 arası olan öğrenciler ile 2-2,5 arası olan öğrenciler arasında yüksek akademik not ortalamasına sahip olanlar lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 13. Araştırma Grubunun Özgüven Düzeylerinin Toplam Puan ve Alt Puanlarına İlişkin Puan Ortalamaları

	N	\bar{x}	Ss
Toplam özgüven	650	3,9386	,55579
İç özgüven	650	3,9518	,57496
Dış özgüven	650	3,4385	,50813

Özgüven Ölçeği'nin toplam puanı ve alt boyutlara göre puan ortalamalarına (Tablo-13) bakıldığında, araştırma katılımcılarının toplam özgüven puan ortalamaları $\bar{x} = 3.93 (\pm 0.555)$ olarak bulunmuştur. Alt boyutlardan İç-Özgüven puan ortalaması $\bar{x} = 3.95 (\pm 0.574)$, Dış-Özgüven puan ortalaması $\bar{x} = 3.43 (\pm 0.508)$ olarak bulunmuştur.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bireylerin kendilerini rahat, huzurlu, mutlu ve başarılı hissetmeleri, istediklerine ulaşabilmeleri için öz güven duygusuna sahip olmaları son derece önemlidir (Eldeleklioğlu, 2004). Eğitim sayesinde ise değişen ve gelişen dünya koşullarına ayak uydurabilen, çağın beklentilerine cevap verebilen, araştıran, sorgulayan ve özgüven duygusu gelişmiş bireyler yetiştirmek mümkün olmaktadır (Anıl, 2009). Bu bireyleri de yetiştirme görevi öğretmenlerindir. Çünkü öz güven öğretmen davranışlarının en büyük belirleyicisidir. Bu durumda fen edebiyat ve edebiyat fakültelerinin coğrafya bölümlerine daha çok mezun olduktan sonra öğretmen olmak amacıyla gelen öğrencilerin özgüven durumları büyük önem taşımaktadır.

Araştırma grubunun program değişkenine göre toplam, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, her iki öğretim grubundaki öğrencilerin aynı düzeyde özgüvene sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durumda öğrenim türünün öz güven üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Bu durum hem birinci hem de ikinci öğretim öğrencilerinin benzer yörelerden gelmiş olmaları ve her iki gruba da aynı eğitimin verilmesi ile ilgili olabilir (Tablo:2). Elkatmış ve Arkadaşları'nın (2013) çalışmasında öğrenim türünün Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öz yeterlik inançları üzerinde etkili olmadığı ifade edilmiştir. Soysal (2014) ve Sarıçam'ın (2012) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo:3). Çakır, Kan ve Sünbül (2006); Oğuz ve Topkaya (2008); Elkatmış ve diğ (2013); Soysal (2014); Karademir (2010); Üstüner ve diğerleri (2009) ve Bilgin'in (2011) çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Liping (2000) ve Sarıçam'ın (2012) çalışmasında özgüven puanları cinsiyete göre

farklılaşmış, erkeklerin özgüveninin kızlara göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. Şar ve diğerleri'nin (2010) çalışmasında lisans öğrencilerinin kızların erkeklere göre özgüvenleri daha yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin mesleğe yönelik yeterlik algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Şeker, Deniz ve Görgeç, 2005; Saracaloğlu, Kumral ve Kanmaz, 2009). Karadeniz ve Özdemir (2006) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya alanındaki yeterliklerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmaya bakıldığında, erkek öğrencilerin öz yeterlik algılarının kız öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Merey 'in (2010) Türkiye örneğinde sonuçlar verdiği çalışmada ise özgüven ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki saptanmamasına karşın, kadınların özgüvenlerinin erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılanların en çok genel lise mezunları en az ise Anadolu öğretmen lisesi mezunu oldukları görülmektedir. Anadolu Lisesi ve diğer liselerden mezun olanların oranı azdır (Tablo 4). Araştırma grubunun mezun olduğu okul değişkenine göre toplam iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Coğrafya bölümlerini daha çok genel lise mezunu öğrencilerin tercih ettiği Fen Lisesi ve Anadolu Liselerinin başarılı öğrencilerinin üniversite sınavında yüksek puan almayı gerektiren bölümlere yerleştikleri, genel liselerden mezun olan başarılı öğrencilerin ise orta düzeyde puanlar ile yerleşilebilen Fen Edebiyat ve Edebiyat fakültelerini tercih ettikleri ve liselerde coğrafya dersinin sosyal alan dersi olarak okutulduğu göz önüne alındığında bu farkın beklenen bir durum olduğu ifade edilebilir. Türkiye'de 2014 yılında genel liseler kaldırılmış her biri Anadolu Lisesi statüsüne alınmıştır. Literatürde de araştırmadaki ile benzer durumlara rastlanmıştır (Bilgin, 2011; Soysal, 2014; Mutluer, 2006).

Araştırma grubunun alan değişkenine göre toplam iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu (Tablo 5), bu farkın Sosyal Bilimler alanı mezunları ile Türkçe-Matematik alanı mezunları arasındaki puan ortalamalarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu durumda sosyal bilimler alanı mezunlarının Türkçe-Matematik alanı mezunlarına göre daha yüksek özgüvene sahip oldukları ifade edilebilir.

Araştırma grubunun aileleri ile yaşadığı yerleşim yeri değişkenine göre toplam iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, bu farkın köy ile ilçe merkezi ve köy ile İl merkezinde yaşayanlar arasındaki puan ortalamalarından kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 6). Bu durumda köyde yaşayanlarla il ve ilçe merkezinde yaşayanlar arasında iç dış ve toplam özgüven anlamında il ve ilçede yaşayanlar daha yüksek özgüvene sahiptir şeklinde ifade edilebilir.

Araştırma grubunun konferanslara katılım değişkenine göre toplam, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı olduğu, bu farkın her üç özgüven boyutunda da hiç katılmayanlar ile 1-3, 4-6 ve 7 ve üzeri katılanlar arasında hiç katılmadım ile 1-3 defa, 4-6 defa, 7 ve üzeri defa katıldım ifadesini kullananlar arasında 4 ve üzeri katılanlar lehine olduğu görülmüştür. Buna göre coğrafya bölümü öğrencilerinin kendi meslek alanları ile ilgili konferans ve etkinliklere katılım sayılarının artmasının kendilerine özgüven açısından yarar sağlayacağı ifade edilebilir (Tablo 7).

Araştırma grubunun arazi çalışmalarına katılım değişkenine göre toplam, iç ve dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür (Tablo 8). Her üçünde de hiç arazi çalışmasına katılmayanlara göre, arazi çalışmalarına katılma fırsatını yakalayan coğrafya öğrencilerinin özgüven düzeylerinin yüksek olduğu ve arazi çalışmalarına katılım sayısının özgüven düzeyini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kent ve arkadaşları 'na (1997) göre; arazi çalışmaları coğrafya öğretiminde çok önemli bir role sahiptir. Çünkü coğrafi araştırmaların laboratuvarı coğrafi mekânın bizzat kendisidir (Garipağaoğlu, 2001). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı genel coğrafya konuları ve bunların öğretimi ile ilgili öz-yeterlik algılarına dair yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının gezi gözlem faaliyetlerini etkili bir şekilde kullanabilmeleri için bu konuda gerekli tecrübeleri edinmeleri gerektiği, bunun için gezi gözlem ve arazi çalışmalarının etkin olarak kullanılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir (Akengin ve diğ., 2010).

Yaşamın ve bireyin birbirinden karşılıklı beklentileri vardır. Beklentiler kaygıyı doğurur, özgüven ise kaygıyla başa çıkabilmeyi sağlayan kaynaktır. Araştırma grubunun kaygı değişkenine göre en yüksek özgüven puan ortalamalarına sahip olanların iş bulma kaygısını kısmen yaşayanların olduğu görülmektedir. Ancak gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin özgüven düzeylerinin iş bulma kaygısı taşıyıp taşıyamamasına göre şekillenmediği ifade edilebilir. Ayrıca bu durum kaygıda özgüven dışında başka özelliklerin de önemli etkisi olduğunu düşündürmektedir. Bu özelliklerin psikolojik özellikler ya da kişisel, demografik bazı özellikler olup olmadığını belirlemek gerekmektedir (Tablo:9). Ünalı ve Alaz (2008), Gökçe (2009), Gündoğdu ve diğ., (2008)' ise öğretmen adaylarının iş kaygısı nedeniyle motivasyonlarının düşük olduğu ve derse ilişkin olumlu tutuma sahip olamadıklarına dikkat çekmektedir. Ayrıca coğrafya öğretmen adaylarının mezuniyet sonrası katılacakları Kamu Personeli Seçme Sınavı, Akademik Lisansüstü Eğitimi Sınavı ve Yabancı Dil Sınavı olması bu sınavlara yönelik kaygı düzeylerini de arttırmaktadır (Kaya ve diğ 2014).

Çankaya, (2007) ve Göktürk'ün (2011) çalışmasında da benzer şekilde sosyal kaygı ile özgüvenin alt boyutlarından iç özgüven ve dış özgüven arasında da anlamlı negatif ancak düşük ilişki bulunmuştur. Merey'in (2010) çalışması yetişkinlerde özgüven ve anksiyete arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Özgüveni düşük olan öğrencilere kendini tanıma, düşünce ve duygularını ifade etme becerilerinin geliştirilmesi amacıyla gerekli hizmetlerin verilmesi yaşanan olumsuz stresin etkisini azaltabileceği belirlenmiştir (Kaya ve diğ., 2014).

Araştırma grubunun bölüm seçme nedeni değişkenine göre özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı, araştırmaya katılanların büyük bir kısmının üniversiteye giriş sınavı puanı (185 öğrenci) dışında bölüme öğretmen olmak için (278 öğrenci) gelmiş olmaları, Fen Edebiyat Ve Edebiyat Fakültelerinin öğretmen yetiştirme işlevini de göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Tablo: 10). Otacıoğlu (2008)'nin çalışmasında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Çünkü Türkiye'de öğretmen yetiştiren temel kurumlar Eğitim Fakülteleri olmasına rağmen, Fen Edebiyat Fakültelerinin bazı programlarından mezun olan öğrenciler de istihdam sorunu ve diğer bazı nedenlerle öğretmen olmayı düşünmektedir (Akar, 2014). Bu durum Fen Edebiyat ve Edebiyat Fakülteleri coğrafya bölümü öğrencileri içinde geçerli olmuştur.

Araştırma grubunun sosyal faaliyetlere katılım durumu değişkenine göre özgüven puan ortalamaları arasında; her üç özgüven boyutunda da hiç katılmayanlar ile bazen ve sık katılanlar ve bazen katılanlarla sık katılanlar arasında, sık katılanlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür (Tablo 11). Sosyal faaliyetlere de katılmanın öğrencilerin toplumsal bakış açılarını değiştirip coğrafya alanına daha geniş perspektiften bakmalarını sağlayıp özgüvenlerini arttırmış olabilir.

Eğitimde birçok özel etken öğrenmenin gerçekleşmesinde etkilidir. Bunlardan biri de öz güvendir. Özgüven kavramı öğrencilerin akademik performansını etkileyen önemli psikolojik yapılardan birisi olarak göze çarpmaktadır (Akin 2007). Araştırmalar, derslerini öğrenmekte zorluk çeken, akademik başarısı düşük olan çocukların sorunlu ailelerden geldiğini ve özgüven problemleri yaşadığını göstermektedir (Humphreys, 2001). Çünkü Başarı, öz güven ve motive olma arasında pozitif bir ilişki vardır. Birçok beceri gibi özgüvenin de düşük düzeyde olması başarıyı azaltır, yüksek düzeyde olması ise başarıyı artırır. İnsanlar kendilerine güven duyduklarında, öğrenme sürecinde kendilerini daha iyi hissederler ve yüksek düzeyli öğrenme meydana gelir. Savunulan temel düşünce ise öz güven duygusu yüksek olan bireylerin, karşılaştıkları problemleri çözmede daha başarılı olduklarıdır (Owens, 2001).

Özgüven ve başarı, döngüsel bir ilişkiye sahiptir (Daniel, 2006). Bu bağlamda araştırma grubunun akademik not ortalamalarına göre iç ve toplam özgüven boyutlarında istatistiksel anlamda fark olmazken, dış özgüven puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı olan farkın, akademik ortalaması 3,51-4,00 arası olan öğrenciler ile 2-2,5 arası olan öğrenciler arasında, yüksek akademik not ortalamasına sahip olanlar lehine olduğu görülmüştür (Tablo 12). Akademik not ortalamalarının yüksek olması öğretmen adaylarının mesleklerine karşı ilgili olduklarını, öğrenme isteklerinin ve güdülenme düzeylerinin yüksek olduğunu ve bu durumda özgüven düzeylerini arttırdığını göstermesi bakımından önemlidir. Buna karşılık çeşitli sosyal aktivitelerle uğraşan ve akademik başarısını önemsemeyen öğrencilerin özgüven düzeyleri yüksek olabilmektedir. Böyle durumlarda öğrenciler akademik olarak başarılı olmamasını kendi üzerinde bir baskı olarak görmeyebilir ve farklı alanlarda ve sosyal anlamda yakalamış olduğu başarılar onun özgüven düzeyini arttırmış olduğu söylenebilir.

Özgüveni yüksek olan öğrencilerin, akademik başarılarının da yüksek olma ihtimali daha çok olabilir. Covington'a (1984) göre kişinin özgüven geliştirmesi, başarı için efor sarf etmesiyle şekillenir. Kişinin yetenekleri ve nitelikleri doğrultusunda sarf ettiği efor başarıya giden özgüven inşasını sağlar. Soner (1995), "Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler" konulu araştırmasında aile uyumu ve öğrenci özgüveninin akademik başarıya olumlu yönde etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Bilgin'in (2011) çalışmasında akademik olarak başarılı olduğunu daha çok düşünen ergenin özgüveni de daha yüksek olarak bulunmuştur. Suner (2000) çalışmasında farklı liselerdeki ergenlerin benlik saygısı, akademik başarısı ve sürekli kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda akademik başarı ile benlik saygısı arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Soysal'ın (2014) çalışmasında araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının genel öz yeterlik inanç düzeylerinin akademik başarı düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Özgüven Ölçeği'nden 2.5 puanın altı düşük, 2.5 ile 3.5 arası orta, 3.5 ve üzeri ise yüksek düzeyde özgüveni göstermektedir (Akın, 2007). Araştırma katılımcılarının toplam özgüven puan ortalamaları $\bar{x} = 3.93$; Alt boyutlardan İç Özgüven puan ortalaması $\bar{x} = 3.95$, Dış Özgüven puan ortalaması ise $\bar{x} = 3.43$ olarak bulunmuştur. Bu durumda araştırma sonucunda Fen Edebiyat ve Edebiyat Fakülteleri coğrafya bölümü öğrencilerinin toplam özgüven ve iç özgüven düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu; dış özgüven düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo:13). Göktürk'ün (2011) çalışmasında ergenlerin özgüven düzeylerinin genel olarak ve iç özgüven, dış özgüven alt

boyutları yönünden yüksek olduğu gözlenmiştir. Karademir'in (2010) çalışmasında coğrafya öğretmenlerinin genel öz yeterlik algı düzeylerinin oldukça yeterli düzeyde olduğu, Soysal'ın (2014) sınıf öğretmeni adaylarının genel öz yeterlik inanç düzeylerinin "oldukça yeterli"; Karadeniz ve Özdemir'in (2006) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya alanına ilişkin öz yeterlik inançlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coğrafya öğrencilerinin mesleki hayata hazırlanma ve yönlendirme sürecinde üniversite eğitimi önemli rol oynamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin başarılarını olumsuz yönden etkileyen unsurların ortaya konularak gerekli önlemlerin alınması, eğitimin daha sağlıklı hale getirilerek kalitesinin artmasına ve öğrencilerin gelecekte meslek hayatlarında performanslarına olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Bu nedenle coğrafya öğrencilerinin özgüven gelişiminin daha uzun süreçte ele alınarak, lisans döneminden, aday öğretmenlik dönemi ve meslekteki ilk yıllarına uzanan bir süreç içerisinde incelenmesinin daha ayrıntılı sonuçları ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda özgüven eksikliğinin; psikolojik bir sorun olarak ele alındığı ve insanları yetersizlik duygusu ve cesaretsizliğe iterek başarılarını etkilediği dikkate alındığında, özde coğrafya bölümleri, genelde tüm Fen Edebiyat Ve Edebiyat Fakültelerindeki psikolojik danışmanlık ve rehberlik birimlerinin konu ile ilgili seminerler vermesi önerilebilir. Bundan sonraki çalışmalar daha büyük gruplar ve farklı demografik değişkenleri kapsayacak biçimde genişletilebilir.

KAYNAKLAR

- Akar, E. Ö. (2014). "Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Mezunları Neden Öğretmen Olmak İstiyor?" Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(1), 259-272.
- Akengin, H.; Yıldırım, G.; İbrahimoglu, Z.; Arslan, S., (2014). "Öğrencilerin Coğrafya Dersine İlişkin Öz Yeterlik Algıları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" Marmara Coğrafya Dergisi, 29.150-167.
- Akın, A. (2007). "Özgüven Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri" Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2:165-175.
- Allinder, R.M., (1994), "The relationship between efficacy and the instructional practises of special education teachers and consultants", Teacher Education and Special Education. 17:89-95.
- Anıl, D., (2009). Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı (PISA)'nda Türkiye'deki Öğrencilerin Fen Bilimleri Başarılarını Etkileyen Faktörler. Eğitim ve Bilim, 34 (152).
- Bandura, A., (1997). Self-efficacy: The Exercise of Control, New York: Freeman.

- Bilgin, O., (2011). Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Covington, M. (1984). The self-worth theory of achievement motivation: Findings and implications. *The Elementary School Journal*, 85 (1):4-20.
- Çakır, Ö.; Kan, A.; Sünbül, Ö., (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi Ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1):36-47.
- Çankaya, B., (2007), Lise 1. ve 2. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Daniel, J. J., (2006). Effects of band and seating placement on the motivation and musical self-esteem of high school wind musicians. USA: Bowling Green State University Graduate College Pub. Co.
- Ekinci, H., (2013). Müzik Öğretmeni Adaylarının Solo Sahne Performansına İlişkin Özgüven Algılarının Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2.52-64.
- Eldeleklioğlu, J., (2004). “Çocuklarda Özgüven Gelişimi”, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(2):111-121.
- Elkatmış, M.; Demirbaş, M.; Ertuğrul, N., (2013). “Eğitim Fakültesi Öğrencileri İle Formasyon Eğitimi Alan Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlik İnançları” Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 3(3):41-50.
- Feltz, D. L., (1988). Self Confidence and Sport Performance, *Exercise and Sports Science Reviews*, 16:423-458.
- Garipağaoğlu, N., (2001). “Gezi -Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi Ve Öğretimindeki Yeri” *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2(3):13-30.
- Gökçe, N., (2009). “Türkiye ‘de Öğretmen Yetiştirmede Coğrafya Eğitiminin Sorunları Ve Öneriler”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2):721-768.
- Gökner, Ö., (2010). Özgüven Kazanmak, 2. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Göktürk, G.Y., (2011) .Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Öz Güven Ve Bazı Kişisel Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Gündoğdu, K.; Çimen, N.; Turan, S., (2008). “Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) İlişkin Görüşleri”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 9 (2):35-43.
- Hambly, K., (1997). Özgüven. (Çeviri: Barış Bıçakçı), Rota Yayınları, İstanbul.

- Humphreys, T. (2001). Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven, (Çeviren: Tanju Anapa). Üçüncü Basım, Epsilon Yayınları, İstanbul.
- Karabağ, S., (2002). "Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri". Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı (Gazi Üniversitesi 09-12 Temmuz 2002) Bildiriler Kitabı, s.386-404.
- Karabağ, S., Şahin, S., (2007). "Coğrafya Dersi Öğretim Programı" (Ed. S. Karabağ & S. Şahin) Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karademir, N., (2010). "Coğrafya Öğretmenlerinin Alanlarına İlişkin Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi", e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 1C0254, 5 (4):2034-2048.
- Karademir, N., (2013). "Coğrafya Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi Yeterlikleri" Doğu Coğrafya Dergisi, 29:79-95.
- Karadeniz, C., Özdemir, N., (2006). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Alanına İlişkin Öz Yeterlik İnançları (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği)". Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi. 22.23-30.
- Karasar, N., (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi (18. Baskı). Nobel Yayınları, Ankara.
- Kasatura, İ., (1998). Kişilik ve Özgüven, Psikoloji Dizisi 4, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Kaya, M.F.; Değerliyurt, M.; Aydoğmuş, M.Y.; Aksu, R.; Türkmen, E., (2014). "Coğrafya Öğretmen Adaylarının Stres Kaynakları" Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9(1): 235-257.
- Kent, M.; Gilbertson D.D.; Hunt, C.O., (1997). "Fieldwork In Geography Teaching: A Critical Review Of The Literature And Approaches", Journal Of Geography In Higher Education, 21(3):313-332.
- Koç, S., Gün, N., (2007). Özsaygı: Öncelikler listende kaçınıcı sıradasın? (3.baskı). Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul.
- Lindenfield, G., (2004). Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme (Çev., Gülder Tümer). Hyb Yayıncılık, İstanbul.
- Liping, C., (2000). "A Research on University Students' Development of Self-Confidence", Department of Psychology, East China Normal University, Shanghai.
- Merey, B., (2010). Yetişkinlerde Özgüven Duygusu İle Anksiyete Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması ve Kültürlerarası Bir Yaklaşım, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Mutluer, S., (2006), Özgüven Oluşmasında Manevi Değerlerin Rolü, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Oğuz, A., Topkaya, N., (2008). “Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları İle Öğretmenliğe İlişkin Tutumları” Akademik Bakış, 14.23–36.
- Owens, T. J., (2001). Extending Self-Esteem Theory And Research. University Pres, Cambridge.
- Pervin, L. A., John, O. P., (2001), Personality, Theory and Research, 8th Edition, John Wiley & Sons, Inc., USA.
- Saracaloğlu, A.S.; Kumral, O.; Kanmaz, A., (2009). “Ortaöğretim sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri” Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 38-54.
- Sarıçam,H; Güven,M. (2012). “Özgüven ve Dini Tutum” The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 5(7):573-586.
- Schunk, D. H., (2009). Öğrenme Teorileri: Eğitimsel Bir Bakışla. (Çeviri Edit. Muzaffer Şahin). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Soner, O., (1995), Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Soysal, M.R., (2014). Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği Öz Yeterlik İnançları, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Suner, E., (2000), Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Şar, A.H.; Avcu, R.; Işıklar, I., (2010). “Analyzing Undergraduate Students’ Self Confidence Levels In Terms of Some Variables”, Procedia Social and Behavioral Sciences, 5,1205-1209.
- Şeker, H.; Deniz, S.; Görgeç, İ., (2005). Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri Üzerine Değerlendirilmeleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 42.237-253.
- Otacıoğlu, S.G., (2008). “Müzik Öğretmenliği Okul Deneyimi I Uygulamalarına Katılan Öğretmen Adaylarının Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi” C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 32 (1):163-170.

Thomas, P.G. (2001).An Analysis of The Geographic Knowledge of Preservice Teachers at Salected Midwestern Universities. Kansas State University, Ph.D.Thesis. USA.

Ünaldı, Ü., Alaz, A., (2008). “Coğrafya Öğretmenliğinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26:1-13.

Üstüner, M.; Demirtaş, H.; Cömert, M.; Özer, N., (2009). “Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları” Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(17):1-16.

Yavuzer, H. (2002). Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yılmaz, M., (2007). “Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi” GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 27(1):155-167.

Yörükoğlu, A., (1986). Gençlik Çağ: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları. Tü rkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), (2014).Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Programları Hakkında Duyuru. <http://yok.gov.tr/web/ogrenci>. (Son erişim: 10.12.2014).